

HAZİNE KORUYUCULUĞU YA DA ÜNİVERSİTELİ OLMAK

“Üniversite, Bir Dekan Anlatıyor”

Adlı kitap Üzerine Bir Değerlendirme

*Ismail DOĞAN**

TÜBİTAK'ın bilimsel araştırmalara verdiği desteğin yanısıra önemli işlevlerinden biri de yayın faaliyetleri olduğu bilinmektedir. Araştırma kurumlarının yapıp ettiklerinin bilim ve kültür dünyasınca bilinip tanınmasının da bir yolu hatta kaçınılmaz yöntemidir bu. O nedenle kurumlar adına ortaya konan yayınların belirli bir ilgi ile karşılanacağı muhakkaktır. Söz konusu yayınların kurumun genel /bilimsel amaçları doğrultusunda alanı(m) ne denli dikkate almakta olduğu sorunu bu ilginin sürekliliği açısından düşünülmektedir. TÜBİTAK'ın son dönem içinde yaptığı kitap yayınlarını bu çerçevede değerlendiriyor, bu doğrultuda Kurum'dan alanı, hem Dünya'da ve hem de Türkiye'de -olup bitenleri içerecek biçimde- tanıtıcı yayınlar bekliyoruz. Bu makalede ise TÜBİTAK'ın 'akademik dizi' de yayınladığı “*Üniversite, Bir Dekan Anlatıyor*”** adlı bir çeviri kitabı irdelenmektedir.

Yazar *Henry Rosovsky* Amerika'nın dünyaca ünlü *Harvard* Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı olarak bu eserde anılarını, akademik yaşamı ile idari deneyim (tecrübe)lerini dile getirmektedir. Bu bakımdan kitapta üniversite yaşamının öğrenci ve akademisyenler olarak farklılaşan iki önemli boyutunun kendi içindeki ayrıntısı ile birlikte bu farklılığın bütünleştirdiği üniversiter kurum bilinci özgün ve yer yer mizahi bir üslûp ile anlatılmaktadır. Buradan hareketle yazar akademik ve idari olarak yıllarını verdiği kurumla kendini özdeşleştirmekte; giderek çalışma, bir ku-

* Doç. Dr. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ESTT Anabilim Dalı.

** *Henry Rosovsky, Üniversite, Bir Dekan Anlatıyor*, Çeviren: Süreyya Ersoy, Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları: 6, Akademik Dizi, Birinci Basım, Mart 1994, 321s.

rumun, *‘Üniversite’nin* özeleştirisine dönüşmektedir. Bu ise kitabı orijinal (özgün) kılan en önemli boyuttur.

Yazarın tecrübesinde bir kurum olarak Üniversite şu ayrıntı içinde ele alınmaktadır:

- Üniversite Kavramı ve Üniversitelilik Bilinci.
- Üniversite Öğretim Üyeleri.
- Üniversite Öğrencileri.
- Program: Temel Kültür Eğitimi.

1. Üniversite Kavramı ve Üniversitelilik Bilinci

Üniversitenin geleneksel süreçte ortaya çıkan ve bilinen toplumsal farklılığı kitabın ilk sayfalarında özellikle vurgulanmaktadır. Amaç bu farklılığın empoze ettiği -özgün ve ayrıcalıklı- dünyanın meraka değer olan yanlarının okurlara aktarılmasıdır. Yazar bunu yapmakla Üniversite içi etkileşimde öğrencilerin öğretim üyelerinin yaşamını, öğretim üyelerinin ise öğrencilerinininkini daha iyi anlayacağını üstelik her iki kesimin yöneticilik ve yöneticiler konusunda daha fazla bilgileneceklerini düşünmektedir. Böyle bir ayrıntı ayrıca kamuoyu ve basının Üniversite’nin “etkinliklerine ve değerlerine” daha geniş bir hoşgörü ile bakmasına yardımcı olacaktır. Ama asıl amaç; herkesin en azından Üniversite’den nasıl yararlanacağını ve edindiklerini bozmadan -hatta belki geliştirerek- nasıl kullanabileceğini göstermektir. İşin bu yönü yazar tarafından çalışmanın yararlı ve işlevsel olup olmadığının bir göstergesi olarak ele alınmaktadır.

Yazara göre Üniversite ilk farklılaşmayı gerek öğrenci gerekse öğretim üyeleri için oluşturduğu ‘âdiyet bilinci’ (mülkiyet nosyonu) ile yaratmaktadır. Mülkiyet nosyonu insanların “benim ülkem!” düşüncesinde ortaya çıkan sınırlara sahiptir ki mülkiyet iddiasının önde gelen kişileri ise öğretim üyeleri, akademik yöneticiler (bölüm başkanı, müdür, dekan, rektör yardımcısı ve rektörler) ile öğrencilerdir. Zaten yazar bu üç ögeyi (öğretim üyeleri, yönetici ve öğrenciler) ön plâna çıkararak kitabın ana odakları olarak irdelemektedir. Bu noktada yazarın ‘mülkiyet nosyonu’ bilincini derinden yaşayan ve hisseden biri olduğu gözlenmektedir. Bu itibarla o, herhangi bir Üniversite öğretim üyesi ve bir Fakülte Dekanı değil, -özellikle- Harvard Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı ve Öğretim Üyesidir. Adı geçen Üniversite ise yazara göre en iyilerinin üçte ikisinin ülkesinde olduğunu öne sürdüğü üniversitelerin arasında ve en başında yer almaktadır. *Harvard’ın* Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı ise Amerika’nın “en iyi ve önemli akademik pozisyonu”¹ olarak tanımlanmaktadır.

1 Henri Rosovsky, *a.g.e.*, 1994, s. 9.

Amerikan Üniversitelerinin en iyilerin üçte ikisi arasında yer almasının bazı nedenlerinden söz edilebilir. Bunlardan *ilki* Amerikan Üniversitelerinin rekabete dönük oluşlarıdır. Aynı düzeydeki kurumlar, öğretim üyesi, araştırma fonu, öğrenci, kamunun ilgisi ve daha pek çok başka şey için birbirleriyle yarışır. *İkincisi* yönetimdir. *Üçüncüsü* Üniversitelerin temel kültür eğitimine önem vermesidir (Bu üçüncü madde üzerinde ilgili bölümde biraz ayrıntılı olarak durulmaktadır). *Dördüncü* bir neden de 'bölgesel onur' olarak nitelenen 'adem-i merkezîyetçi' anlayışla yaygınlaşan üniversitelerin bölgesel işlevlerinde "en iyiden pay isteyen hırs ve icraatları"² dir.

2. Üniversite Öğretim Üyeleri

Öğretim üyeleri yönetici ve öğrencilerle Üniversitenin ana odaklarıdır. Ancak öğretim üyesinin önemine ilişkin bu başlangıç noktası onun anlam ve işlevini de tümüyle belirleyen bir etken olarak düşünülmemelidir. Kişisel bilgi ve becerilerindeki performans öğretim üyeliğinin başlangıçtaki anlam ve varlık nedenini bu konudaki diğerleriyle birlikte pekiştirecektir. Aksine bir gelişme adayların sistem içinde erimelerine neden olabilir. O nedenle sistem iyi, çalışkan, üretken öğretim üyelerine şans tanımaktadır. Çünkü aslolan üniversitenin ana odaklarının 'ikâmesi ve sürekliliği' dir. Özellikle de odaklar arasında oransal ve niteliksel dengenin örselenmemesidir. Bu bakımdan "en iyi öğretim üyeleri en iyi öğrencileri cezbeder"² düşüncesi görünürde odaklar arasındaki dengenin gözetilmesi gereği olarak düşünülürken gerçekte üniversitenin kaliteden ödün vermeden sürekliliğine yönelik gerekli ve kaçınılmaz bir politika olmaktadır.

Yazara göre öğretim üyelerinin üniversiter işleyişe uygun olarak onların hem sisteme hem de bilim dünyasına katkılar vermesinde kendileri kadar yönetime düşen yükümlülükler bulunmaktadır. Bu konuda 'üniter' bir yönetim yapısına sahip olan 'Amerikan sistemi' öğretim üyelerine gerekli imkan ve koşulları sağlamıştır. Oysa diğer birçok ülkede yönetimler tarafından öğretim üyelerinin "çalışma alanlarının en alt düzeyde bile iyileştirilmesi için hiçbir ciddi çaba harcanmaz: İkel kütüphaneler ve laboratuvarlar, bütünüyle yetersiz odalar ve dershaneler (...)" öğretim üyeleri kadar öğrenci gelişimini de engelleyen olumsuzluklardır. Öğretim üyeleri üniversite yaşamının sürekliliğini kendini ne denli yetiştirdiğine ilişkin çabalarda görmek durumundadır. Çünkü, "en iyi Amerikan Üniversiteleri öğretim üyesi kadrosunu, nereden mezun olduklarına bakmadan kişisel niteliklerini dikkate alarak oluştururlar."³ Gerçekte bu durum üniversite statüsü olarak algılanmakta, bunun en güvenilir göstergesi olarak ta "öğretim kadrosunun kusursuzluk düzeyi"⁴ gösterilmektedir. Bu

2 Rosovsky, a.g.e., s. 25.

3 Aynı, s. 23.

4 Aynı, s. 242.

aşamada standartlar belirlenmiştir; öğretim üyesi ve adayları için bu konuda fazla bir seçenek yoktur. “Ya yukarı ya kapı dışarı” ilkesi sistemin bu konudaki seçeneklerini açıkça ortaya koymaktadır. Bu bakımdan öğretim üyeleri “araştırmacı kimliği” herşeyin önünde tutmak zorundadırlar. Dolayısıyla öğretim üyesi, “kendisini, başkalarından kaynaklanan bilgiyi öğrenci kuşaklarına aktarmakla sınırlanması beklenen bir öğretmen değil (...) yeni bilgiler ürettiği varsayılan ve bütün düzeylerdeki öğrencilere en son bilgileri aktaran”⁵ biri olmak zorundadır. Böyle bir formasyona ulaşabilmesi için öğretim üyelerinin zamanlarının yarısını öğretimle ilgili uğraşlara diğer yarısını ise araştırma ile ilgili çalışmalara yöneltmeleri beklenir.

Rosovsky, üniversite öğretim üyelerinin manevra alanını ise şöyle betimlenmektedir: “Üniversite bilim adamı öğretimden başka, makale ve kitap yazmak; konsultasyon ve bilirkişi görevi yapmak, mesleki toplantılara katılmak, araştırma için parasal kaynak bulmak ve benzeri daha pek çok etkinliklerde bulunabilir (...) Ortalama bir üniversite hocası küçük bir kolejdeki meslektaşısı ile kıyaslandığında ulaşılması daha zor bir kişidir.”⁶

Üniversitelerde öğretim üyelerinin yarısından çoğunun “ailesinde akademik kariyer yapan ilk kişi” oluşu gerçeği Amerikan toplumunun yapısı ile açıklanabilir. Sistemin yarışmacı özelliğini yansıtan bu durum Rosovsky’ye göre dinginliğe yüz tutmuş toplumsal hareketliliğin istenen ve beklenen hızının sağlanmasında üniversiteden öngörülen bir işlevdir. Öte yandan asıl dinginliğin oluştuğu ve pekiştiği Batılı ülkelerde Üniversitenin böyle bir işlevi yerine getirmesi şöyle dursun üniversiteler mevcut dinginliğin artık rutin bir yansıması durumuna düşebilmiştir. Bu nedenle bir çok Avrupa ülkesinde ‘öğretim üyeliği kurumu’ aristokrat gelenek üzerinde gelişmektedir. Rosovsky’nin anlatımında ortaya çıkan Amerikan uygulaması ise Batı’ya göre daha demokratiktir. Batı’da bu aristokratik geleneğin delinerek Üniversitelerde öğretim üyesi olabilmenin hayli güç olduğu söylenebilir.*

Amerikan Üniversitelerinde akademik yaşamın tüm gereklerini yerine getiren bir öğretim üyesinin bu konudaki olanca titizliği ve duyarlılığına rağmen çabasının sonuç vermemesi, kişiyi sistemin önemli bir aşaması haline getiren tenür hakkını elde edememesi sıklıkla görülebilen olaylardandır. *Tenür* üniversitede bir çeşit kalıcı (devamlı) kadroya sahip olma hakkıdır ki her akademisyenin bu hakkı alamadığı gözönüne alındığında olayın önemini anlamak mümkün olmaktadır. Esasen “ya yukarı ya kapı dışarı!” ilkesine dönüşen tenür elde etme çabası bir anlamda tenürlü ol-

5 Rasovski, *a.g.e.*, s. 83

6 *aynı*, s. 93.

* Bu konuda Lisans-üstü öğreniminin bir kısmını İtalya’da yapan A.Ü. Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Zeki Hafizoğulları bu ülkedeki uygulamanın hala halk çocuklarının Üniversite öğretim üyeliğinde bir takım önceliklerden yoksun olduğunu bir sohbetinde dile getirmişti.

mayanların sıkıntısını da açıklamaktadır. Yazar tenürü toplumsal bir sözleşme olarak nitelemekte, bu itibarla da yararlarını sakıncalarından fazla bulduğu için uygun; yokluğunun ise uzun vâdede öğretim kalitesini düşüreceği nedeniyle de gerekli görmektedir. Buna rağmen tenür için yapılan seçmelerin sübjektiviteden (öznellikten) uzak olmadığını da ayrıca itiraf etmektedir.

3. Üniversite Öğrencileri

Öğrenciler Üniversite önünde aday olarak ve tam zamanlı öğrencilikleriyle ele alınmaktadır. Aday öğrencilerin en büyük sorunu "girişi zor seçkin bir üniversiteye nasıl girebilirim?" dir. Velilerin ise buna bağlı olarak "oğlumu kızımı girişi zor, seçkin bir üniversiteye nasıl sokabilirim?" biçiminde özetlenebilen sorunları bulunmaktadır. Yazar öğrenci ve velilere bu konuda yardımcı olabilecek açıklamalarda bulunuyor.

Öğrenciler sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel farklılıklarıyla üniversiteye girişte kategorik önceliklere ayrılmaktadır. Bu önceliklerin başını "üniversite kapılarını kolayca (bileğinin hakkıyla) açan, akademik yönden üstün yetenekli"⁷ öğrenciler çekmektedir. İkinci önemli kategoriye ise eski mezunların çocukları ile öğretim üyelerinin çocukları teşkil etmektedir. Üçüncü kategori okul seçimi ile üniversite önünde kıyasıya bir rekabet yaşayan genel öğrenci kitlesidir. En çok birinci ve ikinci kategori için işleyen sübjektif olan kriterler dışında bu kategori için rekabetin ölçüsü test sonuçları ve not ortalamaları olmaktadır. Sisteme bu boyutta yaklaşıldığında eleyici ve seçici özelliklerin ön planda tutulduğuna tanık olunmaktadır.

4. Program: Temel Kültür Eğitimi

Canlı, yetenekli, soru soran ve bu nitelikleri sürdürebilmek için gerekli olan güce sahip beyinlere duyulan ihtiyaç kitabın çeşitli yerlerinde farklı biçimlerde vurgulanmaktadır. Sistemin bu insana yönelik en somut çabası aynı zamanda üniversite öğretim programlarının da ana belirleyicisi olarak genel çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu nokta üniversite öğreniminde alan ne olursa olsun tüm öğrenciler ve öğrenim alanları için belirli bir ortaklığı ön plana çıkarmaktadır. Bu da Amerikan öğrencilerinin hangi lisans alanında olursa olsunlar "Temel Kültür Eğitimi" alma gereği ve gerçeğidir.

Temel kültür eğitiminin birey için ifade ettiği öneme ilişkin açıklamalar kitabın en özgün belirlemelerini de içermektedir. Burada ilginç bir kavram çözümlemesine yer verilmektedir. Bu çerçevede Howard Lee Nost'a yapılan gönderme⁸ temel kültür eğitiminin düşünsel ve toplumsal

⁷ Rosovsky, *a.g.e.*, s. 58.

⁸ Jose Ortega y Fasset, *Mission of the University* (London: Kegan Paul, Trench, Trubner, 1946), s. 1'den aktaran Rosovski, *a.g.e.*, s. 100.

gerekçesi ile yazarın bu konudaki kabullerini de güçlendirme amacını taşımaktadır. Buna göre temel kültür eğitimi "kişinin mesleki eğitimden ayrı olarak bir bütün halinde gelişmesi anlamına gelir. Bireyin yaşamdaki amaçlarının uygarlaşmasını, duygusal tepkilerinin incelenmesini ve günümüzde en geçerli bilgilerin ışığı altında nesne ve olayların doğası hakkındaki anlayışının olgunlaşmasını kapsar." İnsanı toplumsal plânda ele alan bu tanım buradan hareketle kişinin toplumsal ilişkilerinde seçmeci oluşunu ve duygusal derinliğe ulaşmasını hedeflemektedir. Kuşkusuz bu aşamada betimlenen insan uzlaşmacı, özgeci ve alabildiğine sosyal bir insandır. Kültürümüzün her ne ad altında olursa olsun böyle bir insana yabancı olmadığı söylenebilir. *Mevlana, Ahmed Yesevî ve Yunus Emre* felsefelerinden çok farklı bir insan değildir burada öngörülmeye çalışılan. Gerçek şu ki temel kültür eğitimi kavramının genel özelliklerini çizdiği bu insana olan gereksinim sadece yaşanılan toplumun dinamikleri ve istatistikleriyle sınırlı olmayıp dünyanın değişen koşullarıyla da ortaya çıkmaktadır.

Değişen dünya sürprizlerle dolu bir dünyadır. Böyle bir dünyada, "geleceğini hiç kimsenin kestiremeyeceği bunalımlı ve karmaşık bir dünyada yaşıyoruz. Bu dünyanın temelleri görünüşe göre çöküyor ve bizim uygarlık adını yakıştırdığımız ara dönem büyük bir tehlike içindedir."⁹ İşte bu aşamada yazar temel kültür eğitimine büyük bir işlev yükleyerek ondan "yol göstericilik" beklemektedir. Eğer temel kültür eğitimi ve bu eğitimden geçmiş kişiler böylesine bunalımlı dönemlerde, "yol göstermezse hiçbir işe yaramayacaktır." Değişen dünya bireyin dünyasının yerel sınırlarını ve alanını alabildiğine genişletmektedir. Bundan soyutlanmak ya da yalnızca yerel çerçevede gelişen bir dünya kurmak mümkün değildir. Bazıları için mümkün ve gerçek olan bu otonom dünya yazara göre özellikle Amerikan insanı için kabul edilemez bir olumsuzluktur: "Bu yüzyılın son çeyreğinde eğitilmiş bir Amerikalı diğer kültürlerden ve zaman dilimlerinden habersiz olmak anlamında *taşralı* olamaz. Artık daha geniş bir dünyayı ya da günümüzün biçimlenmesinde rol oynayan ve geleceği belirleyecek olan tarihsel etkileri hesaba katmadan yaşamamızı sürdürebilmemiz olanaksızdır."¹⁰

Temel kültür eğitimi insanı "taşralı" ve "yerel" özelliklerinden arındırmada önemli aşama olarak değerlendirilmektedir. Bu amaca uygun olarak temel kültür eğitiminin bireye kazandırdığı nitelikler şöyle sıralanabilir:¹¹

1- Temel kültür eğitimi ile birey açık, etkili düşünce ve yazma yeteneğine ulaşacaktır.

⁹ John Buchan, *Harvard Alumni Bulletin*, C. 40, 1 Temmuz 1938, s. 1143'ten aktaran Rosovski, *a.g.e.*, s. 101.

¹⁰ Rosovsky, *a.g.e.*, s. 107.

¹¹ *Aynı*, s. 106.

2- Temel kültür eğitimi ile birey evren, toplum ve kendisi hakkında eleştirel bir anlayışa kavuşacaktır.

3- Temel kültür eğitimiyle birey yaşam deneyiminden yararlı sonuçlar çıkarabilecektir.

4- Temel kültür eğitimi alan birey ahlâk ve maneviyat ile ilgili konularda düşünce sahibi olacaktır.

5- Temel kültür eğitimi alan birey herhangi bir bilim dalında bilgi sahibi olacaktır.

Söz konusu eğitim yoluyla kazanılan bu özellikler giderek bireyde üç temel karakterin yerleşip gelişmesine neden olacaktır: *alçak gönüllülük, insanlık ve mizah duygusu*. İnsanda nihaî olarak entellektüel ve duygusal derinliğe yönelen bu sürecin ihmale gelir bir yanı yoktur. Olayın bu nazik boyutu yazar tarafından şöyle dile getirilmektedir.: **“Ben, avukatımın ve doktorumun acı, sevgi, gülme, ölüm, din, adalet ve bilimin sınırları gibi konularda fikir sahibi olmasını isterim. Bu en son ilacı ya da yarıtayın en son kararını bilmekten çok daha önemli olabilir (...) İnsana özgü anlayış bilgisayara birkaç soru sorma düzeyine indirilemez.”**¹²

O halde sorun bu niteliklere sahip olan insanın nasıl ve ne şekilde yetiştirileceğidir? Yazar bu konuda lisans programlarının önemli bir işleve sahip olduğu düşüncesindedir. Temel kültür eğitimi (liberal éducation) ne önemli adımların lisans düzeyinde alınacak derslerle gerçekleşeceği kanısı programların bu doğrultuda düzenlenmesini gerekli kılmaktadır. Programlar bu anlamda “bir kişinin derinliğine ve dengeli olarak bütünüyle gelişmesini sağlamak”¹³ gibi bir işlev yüklenmektedir. Bu durum lisans programlarının “temel dersler grubu” adıyla önemli bir boyutunu zorunlu kılmıştır. Temel dersler grubu “öğretim üyelerinin lisans öğrenimi için koşul olarak gördükleri alanlarda bilgiye ulaşmanın ana yollarını öğrenciye göstermek amacındadır.”¹⁴ Bu amaçla hazırlanmış temel dersler, temel kültür eğitiminin içeriğini altı ana öğrenim koluna ayırmaktadır: 1. Edebiyat ve Sanat 2. Fen bilimleri 3. Tarihsel inceleme 4. Sosyal analiz 5. Yabancı kültürler 6. Ahlak ve manevi düşünce.

Temel derslere bağlı olarak beklenen yararlar ise şunlardır: Sürekli daha fazla bilgi, yeni çevrelere uyumda daha etkili yaşama imkanı sağlar. Bunun yanı sıra yaşam boyu öğrenme ve birden fazla meslek edinme yeteneği oluşturur. Üçüncü ve önemli bir başka yarar da öğrenciler arasında

12 Rosovsky, *a.g.e.*, s. 114.

13 *Aynı*, s. 116.

14 *Aynı*, s. 117.

entellektüel bir sempati atmosferi yaratılmasına neden olur. Buna göre "beşerî bilimlere tutkuyla bağlı öğrenciler, bilimsel usavurumun ve kanıtlamanın güzelliklerini değerlendirme fırsatını bulacaklardır. Buna karşılık doğal olarak, fen bilimlerinde okuyanlar da sosyal bilimleri değerlendireceklerdir."¹⁵

Alanlar arasındaki burada belirtilen ilişkiye, geçiş ve haberdar olmaya olanak tanıyan bu ortak tecrübeye gerçekten büyük bir ihtiyaç vardır. *Kendi dar alanı içine sıkışmış, başka alanlara kapalı bir yetişme biçiminin* giderek iletişim kopukluğuna yönelen bir dizi sakıncalara neden olduğunu tahmin etmek güç değildir. Eğitim, bireyleri içine doğdukları ve yaşamakta oldukları dünya dışında başka dünyalara kapalı ve ilgisiz değil bilakis başka dünyaların varlığını önemle hissettiren bir süreçte ele almaktadır. **Kulak kesildiği dünya dışındakilere sağır ve umarsız bireyler çağın gelişen açık, şeffaf ve karmaşık toplumsal ilişkilerine ayak uydurmakta güçlük çekerler.** Ne var ki işin bu yönü ders programlarında, önemine uygun bir biçimde düşünülmediği gibi bir çok lisans düzenlemelerinde de dikkate alınmamaktadır. Sanayileşmenin empoze ettiği "istihdam" kavramı *Türk Eğitimi*'nde abartılı ve adeta büyümlü bir işleve büründürülerek kendi dar istihdam kulvarına sıkıştırılmaya aday bireyler yetiştirilmektedir. İş ve istihdama yönelik olarak yetişen insanın ufku ve aktivitesi tümüyle yaptığı işle sınırlı kalır. Günün birinde ve ciddi bir olasılıkla yaptığı işin değer ve işlev kaybına uğraması halinde hiçbir manevra gücü olmayacaktır. Böyle bir olasılığın önemli toplumdaki şimdiden başlamış olduğu düşünüldüğünde istihdamı empoze eden bir yetiştirme tarzının geleceğin dünyasında şaşkın ve çaresiz bireyler topluluğuna yol açtığını düşünmek fazla bir abartma olmasa gerektir. O yüzden yazar Rosovsky'nin doktorunun kendi alanı dışında daha çok insani duyarlılıklarla donanmış olmasını arzulayan düşüncesini lisans programlarıyla gerçekleştirme çabası oldukça anlamlıdır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

"Üniversite, Bir Dekan Anlatıyor" adıyla yayımlanan eser yazarın basit, yalın ve kompleksiz anlatımı ile sunulmaktadır.*

Yazar, eksen olarak aldığı Fakülte'sinden Üniversite'sine ve buradan da Amerikan toplumunun kültür ve eğitim hayatına ışık tutmaktadır. Bu anlamda bir manuel (el kitabı) olarak bizzat yazar tarafından nitelenen kitap gerçekte son derece gerekli ayrıntıya yer veren geniş bir içeriğe sahiptir. Bu süreçte sistemin insan ögesini; anlayış, algılayış, yorumlayış ve istihdam politikasını da izlemek mümkün olmaktadır. İlginç olansa gelişmiş bir ülke olarak Amerikan toplumunda sözkonusu boyutlarda insan

¹⁵ Rosovsky, *a.g.e.*, s. 131.

* Orijinali İngilizce olan eserin buradaki özelliklerine uygun olarak sade ve anlaşılır Türkçe çevirisinden dolayı Sayın *Süreyya Ersoy*'u içtenlikle kutlarız.

ögesinin gerektiğinde hangi ölçülerde ve pervasızca ıskalanmasının, birilerinin ötekilere tercihinde subjektif değerlendirmelerin gözler önüne serilmesidir. Bu noktada insanın serüveni izlenmektedir ki, sorun bu haliyle Amerikan toplumuna özgü olmaktan çıkmakta tüm toplumların benzer eğitim ve kültür sorunu olmaktadır. Eserin bir okur olarak öğretim üyelerinin anlarıyla örtüşmesi üniversitenin evrensel ortaklığının şaşırtıcı bir ürünü olarak kabul edilebilir.

Yılların oluşturduğu akademik tecrübe ile yazar Üniversiteyi oldukça yakın plânda irdelerken bir çokları için hala bir fildişi kule olan üniversite dünyası olanca detayı ile gözler önüne serilmektedir. Buna göre bir öğrencinin hangi ölçütler çerçevesinde seçildiği, bir öğretim üyesinin nasıl "kör mektuplarla" *tenür* hakkından edildiği; günün modası olmayan, çağın sorunlarıyla ilgisiz gibi görünen konuların neden üniversitede hala akademik bir problem olarak ele alınması gerektiği; üstelik bir idareci (Dekan)nin neden dedikodulara kulak vermesi gerektiği sıkıcı olmayan anlatımın kendine özgü ayrıntısında izlenebilmektedir.

Kısacası "kültürün korunması ve yorumlanmasını (hazine koruyuculuğunu)" kendilerine meslek edinen kişiler bir okur olarak bu eserde Amerikan sisteminin kendilerinininkine benzer ve farklı yönlerini görme fırsatını bulmaktadırlar. Bu ise öğretim üyelerinin yaşadıkları süreci olanca ayrıntısında bir kez daha gözden geçirmelerine neden olmaktadır. Ayrıntıya bu çerçevede girebilen ülkemiz bilim adamlarından da doğrusu böyle bir manuel yazmaları beklenir.